

„TORMIDE RAND“ UUESTI LAVALE

RK

m. 75

30. III lef. a

Gustav Ernesaksa teine ooper «Tormide rand», mis valmis heliloojal 1949. aastal ja oli selle žanri kaheksandaks algupärandiks RAT «Estonia» laval, kujunes eesti ooperi menukaimaks lavastuseks. Riikliku preemiaga autastatud teos püsis paljude aastate jooksul teatri repertuaaris ja on kõigi aegade mängitavamaid etendusi: ooperit esitati 84 korda.

Teatrikuu viimasel päeval, 31. märtsil esietendub G. Ernesaksa «Tormide rand» RAT «Estonias» feistkordselt. Esilavastuse aegadel elas ooper üle mitmeid sünivalusid, loodi mitmeid variante, kus ajalooline tagapõhi kaedus tihti liigsesse deklaratiivsusse, isegi plakatlikkusse. Ungru krahv ja hiidlased vastandati nii-öelda «must-valge» plaanis. Krahv oli muutumatu ja sirgjooneline röövel, Leemet, Petrov ja randlased aga väljakujunenud ideelised võitlejad. Selline lahendus jäigi viimaseks. Nüüd, mil esilavastusest on möödunud üle kuuteistkümne aasta, nõuab aeg ise juba olulisi korrektiive. Eks ooperiski ole kangelaste kujunemine võitlejaks tihti huvitavam kui võitlus ise.

Sellest juhindus ka teatri lavastusbrigaad, kuid muusika autori G. Ernesaksa haigestumise tõttu ei saa võib-olla esietenduvat varianti pidada siiski veel põhjalikuks töötluseks. Suuremaid parandusi tegi libreto autor Juhan Smuul, muusikaliselt aga kohandas autori nõusolekul K. Raudsepp, kelle dirigeerimisel on möödunud kõik ooperi menud etendused.

Tegelikud sündmused Hiitumal 17. sajandi lõpul jäävad endiselt «toormaterjaliks», mille kunstilised kujundid ei ühti alati konkreetsete ajalooliste sündmustega. Uues lavastusekontseptsioonis on aga püütud kaotada varem esinenud ebaloogilised ja vastuolulised situatsioonid ning võimaluse piires viia tegevuse areng ajaloolisse vastavusse. Selle tu-

lemusena on väga palju võitnud ka ooperi tegelaskujud, eriti Ungru krahvi kuju. Endisele verejanulisele meteroovlile liisanduvad nüüd veel sellised iseloomujooned nagu kavatus ja silmakirjalikkus. Ta annab osa röövitav saagist, mida rahvas peab ekslikult mere õnnistuseks, randlastele, võites nii mõnegi poolehoidja, ja siseneb sõbramehena Pihla kõrtsi, et juua koos randlastega kortel viina. Need jooned muudavad karakteri rikkamaks ning mitmekesisemaks, võitluse dünaamilisemaks. Malle on aktiivsem ja aitab tegudega Leemetil paljastada krahvi kuritöid. Malle isa näeme elukõgenud mehena, kes esimesena julgub toimuva kohta aru pärida. Karakteri muutuse on läbi teinud ka krahvi poeg Kurt, kes enne enesetappu vabastab mõisas vangisoleva Leemeti. Samuti on Petrovi ülesanded mõnevõrra muutunud. Kogu dramaturgiline ülesehitus sai seega terviklikuma ja loogilisema näo. Randlaste, Leemeti ja Petrovi otsuseni krahvi hävitada viib pidev intriigi areng. Endise viie vaatuse asemel toimub tegevus kahes vaatuses ja viies pildis.

Sellised ongi lühidalt olulisemad korrektiivid, mis kahtlemata tulevad ooperile suuresti kasuks.

Uues lavastuses laulavad Ungru krahvi Tiit Kuusik ja Teo Maiste, Leemetit Kalju Karask, Malle Aino Kylvand ja Haili Sammel, Petrovi Illart Orav, Malle isa Uno Kreen. Aaro Pärn peab juba tuttavat kõrtsmikuametit koos Artur Linnamäega. Saare-Juhanit kehastavad seekord Heino Otto ja Tiit Tralla. Ooperi lavastaja on Paul Mägi, lavastaja assistent Aarne Mikk. Kunstnik on Eldor Renter, koormeisterid Uno Järvela ja Venno Laul. Tantsud ja liikumise seadis Helmi Thohelmann. Ooperit dirigeerib Kirill Raudsepp.

U. HEINAPUU